

A határon átnyúló végrehajtás fejlesztési lehetőségei az Európai Unióban

DR. HARSÁGI VIKTÓRIA †

A közösségi jogalkotó a kezdetektől napjainkig változó intenzitással, de folyamatosan figyelmet fordított a határain átnyúló, a külföldi határozatok végrehajtásának kérdésére, amelynek megoldatlansága, elégtelensége a belső piac működését akadályozhatja. A hatvanas évektől kezdődően számos norma született ezen a területen. Az erőfeszítések ellenére a bírósági ítéletek végrehajtása az Európai Polgári Igazságügyi Térség Achilles-sarkának számít. Ezzel magyarázható az, hogy rövid időn belül a Bizottság két Zöld Könyvet is kiadott a végrehajtás hatékonyságának javításáról. A bennük megfogalmazott kérdések azt jelzik, hogy a súlypont a határon átnyúló jogviták problémáiról az utóbbi néhány évben a határon átnyúló végrehajtási cselekményekre tevődött át. A bírósági végrehajtás jogának *teljes egységesítése*, közösségi szintre emelése több okból sem valósítható meg. A legfőbb akadály az Európai Unió működéséről szóló szerződés 81. cikkében foglalt korlátozott felhatalmazás, amelyik *különösen* ott engedi meg a közösségi jogalkotást, ahol a belső piac zökkenőmentes működésének biztosításához szükséges.

A fenti alapokból kiindulva kezdtek foglalkozni a „A határon átnyúló végrehajtás hatékonyságának a növelése” című kutatási program résztvevői a végrehajtásra vonatkozó európai szabályozás fejlesztési lehetőségeivel. A kutatás 2009 januárjától másfél éven keresztül részesült az Európai Unió támogatásában.¹ A kutatás tíz országra terjedt ki, köztük két alapító tag-

---

† Tanszékvezető egyetemi docens, Pázmány Péter Katolikus Egyetem

¹ JLS/CJ/2007 – 1/22 – 30-CE-022780300-73. A kutatás honlapja: www.guev.eu A projekt koordinálása Prof. Dr. Kengyel Miklós vezetésével a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán történt, a magyar közreműködő egyetemek a következők voltak: Andrásy Gyula Budapesti Német Nyelvű Egyetem, Pázmány Péter Katolikus Egyetem (Budapest), Széchenyi István Egyetem (Győr).

államra, Németországra és Olaszországra, két, a kilencvenes években csatlakozott tagállamra, úgy mint Ausztriára és Finnországra, valamint hat új tagállamra, nevezetesen Magyarországra, Litvániára, Lengyelországra és Szlovéniára, továbbá Észtországra és Lettországra.

A kutatómunka eredményeképpen javaslatok fogalmazódtak meg a határon átnyúló végrehajtás hatékonyságának a növelésére, különös tekintettel arra, amikor a végrehajtás olyan adós ellen folyik, akinek a lefoglalható vagyona egy másik tagállamban van. Ehhez elsősorban a közép- és kelet-európai (főként) új tagállamok tapasztalatai szolgáltak alapul, ezáltal a kutatás a korábbi – inkább a régi tagállamokra koncentráló – kutatások² eredményeit egészíti ki.

A projekt hosszabb bemutatására jelen tanulmány keretei között – terjedelmi okokból – nincs lehetőség. A részletesebb leírása a kutatás eredményeit összefoglaló könyvben [Kengyel Miklós / Harsági Viktória (eds.): *Grenzüberschreitende Vollstreckung in der Europäischen Union*. Sellier, München, 2011] és az Európai Jog című folyóiratban megjelentetni szánt tanulmányokban³ lesz olvasható a közeljövőben. Itt az európai jogalkotó felé megfogalmazott javaslatokra koncentrálunk, aminek különleges jelentőségét az is adja, hogy az európai kodifikációs folyamat a bankszámlazárolások területén újabb lendületet vett az idén.

A kutatás első felében megfogalmazódtak a projekt célkitűzései, a résztvevők feltárták a tagállamok jelenlegi végrehajtási rendszerét, feltárták a meglévő rendszer problémáit. A problémák feltárását követően a kutatási projekt második részét a *problémamegoldásoknak* szenteltük. A kutatócsoport résztvevői az előre megfogalmazott kérdőívre hagyatkozva a referátumaikban javaslatokat próbáltak kidolgozni azokra a problémákra, melyek a kutatás első felében körvonalazódtak. Ezek részben a fent említett

---

² Andenas, Mads / Hess, Burkhard / Oberhammer, Paul: *Enforcement Agency Practice in Europe*. The British Institute of International and Comparative Law, London, 2005; v. Bernstoff, Cristoph: *Mahnverfahren, Forderungsdurchsetzung und Kontenpfändung in der EU, Recht der Internationalen Wirtschaft*, 2007, 88. p.; Sonnabend, Lucie: *Der Einziehungsprozess nach Forderungspfändung im internationalen Rechtsverkehr*. Sellier, München, 2007; Leible, Stefan / Freitag, Robert: *Forderungsbetreibung in der EU*. Beck, München, 2008; Hess, Burkhard: *Europäisches Zivilprozessrecht*. C. F. Müller, Heidelberg, 2010

³ Lásd: Harsági Viktória / Kengyel Miklós: *A határon átnyúló végrehajtás hatékonyságának javítása az Európai Unióban I–II.* című tanulmány (várható megjelenése: Európai Jog című folyóirat idei számaiban)

két Zöld Könyv [a bankszámlák letilthatóságáról (COM/2006/0618 final), az adósok vagyonának az átláthatóságáról később kiadott (COM/2008/128 final)] kérdésein alapultak, részben már túlmutattak ezeken. A problémák megoldására az első konferencia tanulságaira építkezve, de első lépésben autonóm módon (vagyis egymástól nagyrészt függetlenül) írásban tettek javaslatokat a kutatók. Emiatt felfedezhetők különbségek az elképzeléseik között, melyeket a második konferencián egy kerekasztal-beszélgetés keretében igyekeztünk megvitatni és közös nevezőre hozni.

A leendő szabályozás tárgya

A közösségi jogban több jogforrás is foglalkozik a *határon átvéelő végrehajtás* kérdésével. Ezek a szabályok sokkal inkább az exequatur eljárásra és az európai végrehajtási jogcímre minősítésre vonatkoznak, mint magára a végrehajtásra. Az eljárásnak ez az utóbbi szakasza jelenleg még mindig a végrehajtó állam joga szerint zajlik. Ennélfogva az Európai Unióban *huszonhét különböző megoldással* találkozunk. Ezért azt gondoljuk, hogy a végrehajtás meghatározott területein bizonyos mértékig egységesíteni kell a szabályozást. Erre a *határon átnyúló végrehajtási cselekmények* lennének a legalkalmasabbak, ahol el lehetne érni azt, hogy az eddigi korlátokon túl lépve közösségi szintű jogszabályok szülessenek. Az alapvetően hitelezővédelmi javaslatok kidolgozása során az adósokra is tekintettel kell lenni, hogy a bírósági végrehajtástól megkívánt egyensúlyi állapot fennmaradjon.

A leendő közösségi szabályozás határai

A közösségi szabályozásra vonatkozó javaslatok kidolgozása során szem előtt kell tartani azt, hogy *a jogalkotásra korlátozott felhatalmazás van*. A jogi alapot korábban az EK Szerződés 65. cikke jelentette, amit éppen a kutatás ideje alatt elfogadott Lisszaboni Szerződés írt felül. Az EK Szerződés 65. cikke, illetve az Európai Unió működéséről szóló szerződés 81. cikkének *szóhasználatbeli különbözősége* felfogható úgy, mint kompetencia-növekedés,⁴ ám ennek mértéke, esetleges határai nem minden tekintetben egyértelműek.

---

⁴ Miquel Sala, Rosa: Grenzüberschreitende Vollstreckung in Europa. In: Kengyel Miklós / Harsági Viktória (eds.): Grenzüberschreitende Vollstreckung in der Europäischen Union. Sellier, München, 2011, 287. p.

A jelenlegi körülmények között nem lehetséges és nem is kívánatos a végrehajtási jog (teljes) egységesítése. Amit megvalósíthatónak tartunk, az *egy háromszintű szabályozás* keretei között helyezhető el. Az Európai Igazságügyi Térségben a határozatok áramlása ugyan biztosítva van, de a hitelezőknek a gyakorlatban szüksége van a nemzeti jog szerinti végrehajtási joggal kapcsolatos információkra. Így az *első szintet* a gyakorlat javítása jelentené a nemzeti végrehajtási jogokról való információszerzés tekintetében (az internet segítségével).⁵ Az ennek keretében létrehozandó elektronikus adatbázist folyamatosan frissíteni kellene, amihez egy terhelhető rendszerre volna szükség. Az adatszolgáltatásért a nemzeti igazságügyi minisztériumok lennének felelősek. A szabályozás első szintjén kevésbé jogi, mint inkább gyakorlati problémáról van szó. A *második szint* az egyes végrehajtási rendszerek koordinációjának javítása. A projekt minden résztvevője úgy gondolja, hogy ezen a szinten valamilyen változásnak kell történnie. A *harmadik szintet* a Brüsszel-I. rendelet 31. cikkének revíziója jelentené, amelynek az ideiglenes jogvédelem biztosítására vonatkozó szabályozását a konferencia résztvevői elégtelennek minősítették.⁶

A konferencia résztvevői abban egyetértettek, hogy a javasolataikat *a határon átnyúló tényállásokra* kívánják korlátozni. Ezek mibenlétét pontosan kell *definiálni* a leendő rendeletben. A Max Plack Intézet munkacsoportja – a bankszámla-zárolások tekintetében – egy elfogadhatónak tűnő meghatározást dolgozott ki a határon átnyúló tényállásokra nézve.⁷ A második konferencián konkrét problémaként merült fel az, hogy a vagyonyilatkozat-tételre kötelezés esetén mikor tekinthetjük az ügyet határon átnyúló jellegűnek.

---

⁵ Ez a 2008. évi Zöld Könyvre adott válaszoknak az Európai Igazságügyi Hálózaton közzétett summázata alapján egy újabb kézikönyv összeállításával is megvalósulhatna, mely a nemzeti végrehajtási jogokról való tájékoztatáson túl linkeket is tartalmazhatna a tagállami adatbázisokhoz. Lásd részletesebben: Summary of replies to the Green Paper on Effective Enforcement of Judgments in the European Union: the Transparency of Debtors' Assets. Page 2 Question 2.

⁶ Weitz, Karol: Der Europäische Sicherungstitel. In: Kengyel Miklós / Harsági Viktória (eds.): Grenzüberschreitende Vollstreckung in der Europäischen Union. Sellier, München, 2011, 328. p.

⁷ „This Regulation (Attachment Regulation) is applicable to the attachment of bank account for claims in civil or commercial matters if the court that is asked to grant the attachment order is located in another Member State than the account is situated.” Lásd: Max Planck Working Group: Comments, p. 2, Proposal 1 – Scope (1), Lásd még: ugyanitt p. 4.

Információszerzés az adós vagyonáról

A hatékony végrehajtás feltételezi az adós vagyonának a gyors feltérképezhetőségét. A közösségi szabályozás szükségességéhez nem fér kétség ezen a területen, tekintve, hogy az uniós polgárok egyre nagyobb hányada rendelkezik vagyontárgyakkal a lakóhelyétől eltérő más tagállamokban. Heterogenitás tapasztalható a nemzeti megoldásokban e téren: a tagállamok különféle megoldásokat alkalmaznak a vagyon transzparenssé tételére.⁸ *Alapvetően két modell* különböztethető meg. Az egyik az adós közreműködésén alapul, az általa adott vagyonyilatkozat útján juttatja a megfelelő információkhoz a hitelezőt, illetve a végrehajtásban résztvevő szerveket. A másik megoldást követő tagállamok a végrehajtó szerveknek (ritkábban magának a hitelezőnek) ad felhatalmazást arra, hogy az adós vagyonára vonatkozó információkat a különféle nyilvántartásokból kigyűjtse.⁹ A közösségi szintű szabályozás során olyan megoldást kell találni, amely mindkét tradícióval összhangba hozható. A leendő közösségi jognak ráadásul olyannak kell lennie, amely megfelelően alkalmazható a privátizált és az állami végrehajtási modell tekintetében is.

Ezért elsőként a két rendszer összehangolását, egymáshoz való viszonyának meghatározását tekintették feladatuknak a kutatók. Itt a vita során az az álláspont körvonalazódott, hogy a *vagyonnyilatkozatnak elsőbbséget* kell élveznie a közösségi szintű szabályozásban.¹⁰ Ezen túlmenően a regiszterekbe való betekintést is valamilyen módon koordinálni kellene. Az utóbbinak a vagyonnyilatkozathoz való viszonya *szubszidiárius jellegű* lenne, vagyis az *adattárisokba való betekintés* eszközéhez akkor nyúlhatnának a végrehajtó szervek, ha az adós nem tenne európai vagyonnyilatkozatot vagy az nem lenne eredményes, illetve eleve reménytelennek tűnne (mert pl. eltűnt az adós).

A regiszterek alapján történő adatgyűjtés elsődlegessége nemzeti szinten a tapasztalatok szerint hatékony megoldásnak számít, ám egységes európai nyilvántartások híján gyakorlati nehézségekbe ütközhet. Különö-

---

⁸ Lásd részletesebben: Berglund, Mikael: Cross-Border Enforcement of Claims in the EU. Kluwer, Alphen aan den Rijn, 2009, 271–274. p.

⁹ COM(2008)128 final I. .

¹⁰ Miquel Sala: op. cit. 276, 283. p.; De Cristofaro, Marco: Verbesserung der Effektivität der grenzüberschreitenden Vollstreckung in der Europäischen Union. In: Kengyel Miklós / Harsági Viktória (eds.): Grenzüberschreitende Vollstreckung in der Europäischen Union. Sellier, München, 2011, 301–303. p.

sen igaz ez az olyan helyzetekben, amikor még arra nézve sincs előzetes információ, hogy melyik tagállamban érdemes keresni az adós vagyontárgyait. A „csillagszóró elven” (tehát konkrét információ nélkül minden más tagállamba irányulóan) kialakított megkeresési rendszer mint elsődleges megoldás nem tűnik életszerűnek és hatékonynak. Amennyiben még arra nézve sincs előzetes adat, hogy melyik országban lehet az adósnak vagyona, úgy tulajdonképpen huszonhat másik tagállamot kellene az adatok beszerzése érdekében megkeresni, végigkutatni. Ám ha más módon nem sikerül az információt megszerezni, a megkeresés útján történő hivatalból történő információgyűjtés kiegészítő lehetőségként beépülhet a rendszerbe.

Ilyenformán egy *háromlépcsős eljárást* tartunk elképzelhetőnek. Az első lépésben a hitelezőnek kellene egy kísérletet tennie arra nézve, hogy megtalálja az adós vagyonát, amit valószínűsíteni kellene. Ha így nem jutna elegendő információhoz, a hitelező kérelmére indulhatna az adós vagyonyilatkozatának beszerzésére irányuló eljárás. Ennek eredménytelensége esetén a regiszterekhez való hozzáférés jönne szóba mint a fentiek szerinti kiegészítő megoldás.

Az európai vagyonyilatkozat lehetséges szabályozása

A kutatás elsődlegesen az adós vagyonyilatkozatának jellegére, előfeltételeire, terjedelmére, illetőleg a megtagadáshoz (vagyonyilatkozat elmaradásához, hamis tartalmú vagyonyilatkozat adásához) kötődő szankciók kérdéseire koncentrált. Az *európai vagyonyilatkozat beszerzésére irányuló eljárásnak* – nézetünk szerint – *előfeltételeznie* kell *a)* egy végrehajtási jogcímet; *b)* az adós utolsó felszólítását; és *c)* az eljárás megindítására vonatkozó kérelmet, amelyet a végrehajtást kérő a végrehajtási jogcímet kibocsátó bíróságnál terjeszt elő. A vagyonyilatkozati eljárás előfeltételei tekintetében több referensnél előbukkan az a gondolat, hogy egy már sikertelen végrehajtást követően volna kötelezhető erre az adós.¹¹ A második konferencián e téma kapcsán is megkísérelte a kutatócsoport a *közös álláspont* kialakítását. Ennek ellenére szép számmal maradtak nyitott kérdések, az elemzésünk így nem lehetett kimerítő, sokszor meg kellett elégednünk a problémák felvetésével.

---

¹¹ Frauenberger-Pfeiler, Ulrike: Vorschläge aus österreichischer Sicht zur Erhöhung der Effektivität der grenzüberschreitenden Vollstreckung. In: Kengyel Miklós / Harsági Viktória (eds.): Grenzüberschreitende Vollstreckung in der Europäischen Union. Sellier, München, 2011, 321. p.

Ami az eljárás jellegét illeti, a kutatócsoport tagjai arra a kérdésre keresték a választ, hogy *kötelezhető-e az adós* a vagyonyilatkozat megtételére. A referensek a kötelező és nem az önkéntes eljárás mellett tették le a voksukat. A *kötelező jelleg* azonban feltételezi a kikényszeríthetőséget is, ám az erre igénybe vehető eszközök (szankciók) tekintetében igen nehéz a közös álláspont kialakítása, így azok szabályozását a nemzeti jogokra kell hagyni. A jogalkotási felhatalmazás korlátai is gátat szabhatnak európai szintű szabályozásnak.

Fontos eldönteni azt, hogy az adósnak az *egész vagyonra* nézve kell-e nyilatkozatot tennie, vagy elegendő, ha annyit tár fel, amennyi a követelés kielégítését fedezi. Az utóbbi esetben az adós *közvetetten* arra kap lehetőséget, hogy a nyilatkozatával meghatározhassa, melyik vagyontárgyaira vezessék a végrehajtást.¹² *Ervo* szerint a vagyonfeltárás finnországi megoldása modellértékű, ez alapján az európai szintű szabályozás is kialakítható lenne. A finn rendszerben az adósnak a teljes pénzügyi helyzetét fel kell tárnia, tehát a nyilatkozata a vagyona egészét, nemcsak a követelés kielégítéséhez szükséges részét érinti. A vitában a kutatócsoport nem osztotta egyértelműen ezt a felvetést. Felmerült ugyanis, hogy a teljes vagyon feltárása nem annyira adatvédelmi, mint inkább *arányossági szempontból* lehet problémás. Jóllehet gyakorlati szempontból hatékony megoldásnak látszik, ám adatvédelmi megfontolásokból kérdéses lehet, ha az egész vagyonra vonatkozó vagyonyilatkozatból nyert adatokat más ügyekben, vagy más kérelmezők javára is fel lehet használni.

Láthatjuk, hogy a kérdések sok esetben eldöntetlenek maradtak a vagyonyilatkozat tekintetében. A legnagyobb gondot mégis a *szankciók kérdése* jelentette, amelyek az egyes tagállamokban lényegesen különböznek egymástól,¹³ mivel a pénzügyi szankciótól egészen a szabadságelvonásig terjedhetnek. A jelentős különbségek arra vezethetők vissza, hogy az egyes tagállamokban hogyan ítélik meg a vagyonyilatkozat természetét. Van, ahol tanúvallomásnak tekintik, azaz a bizonyítás részeként fogják fel, míg másutt csak a végrehajtó szervek által összegyűjtött tények közé sorolják.

A lehetséges szankciók közül többen is felvetették a *pénzbírságot*, ám ennek a hatékonyságához kétségek fűződnek. A *büntetőjogi szankciókat* – a jogalkotási felhatalmazás (kompetencia) hiánya okán – csak a nemzeti

---

¹² vö. De Cristofaro: op. cit. 301. p.; Miquel Sala: op. cit. 284. p.

¹³ COM(2008)128 final 4.

jogba lehet utalni egy generálklauzula segítségével. További lehetőségként merült fel az *adósok listája*, ami csak nemzeti szinten lenne elfogadható, az európai szintre történő kiterjesztése ugyanis kockázatos. Konkrét közös elképzelések hiányában csak arra teszünk javaslatot, hogy a leendő európai közösségi norma egy *általános utalást tegyen a hatékony szankció* („*effective penalty*”) *alkalmazására*, melynek részleteit majd az egyes tagállamok nemzeti jogai határozzák meg.

A nyilvántartásokba való betekintés

Az adós vagyónáról sokféleképpen lehet információkat gyűjteni az EU tagállamaiban, ennél fogva a különböző módszerek közös nevezőre hozása nem könnyű feladat. A legtöbb problémát az *adattvédelem* jelenti, amelyet több szempontból is megközelítettünk a kutatás folyamán. Első lépésként azoknak a *személyeknek a körét* kívántuk behatárolni, akik jogosultak arra, hogy a nyilvántartásokból adatokat kérjenek. Mivel a tagállamok végrehajtási szervezetrendszerrel jelentősen különbözik egymástól, különösen fontos az, hogy kik férhetnek hozzá a nyilvántartások adataihoz. A lehetőséget elsősorban a végrehajtó szervek, nem pedig a hitelezők részére kellene biztosítani.¹⁴ Kérdés az, hogy a leendő európai szabályozás hatálya kiterjedjen-e a *követelésbehajtó cégekre*. További probléma az, hogy vannak olyan tagállamok, ahol a közhitelű nyilvántartásokban való keresés lehetősége korlátozott (pl. a magyar, illetve a román ingatlan-nyilvántartásban).¹⁵ Ezekben az államokban az ingatlan adatai alapján bárki kereshet a nyilvántartásban, de a tulajdonos nevére csak az erre feljogosított személyek, illetve szervek kereshetnek rá.

Az adattvédelem másik sarkalatos kérdése az, hogy legyen-e a végrehajtó szerveknek *közvetlen hozzáférése* más tagállamok regisztereire. Az is felmerült, hogy megengedhető-e a kétosztatóság a különböző nyilvántartások tekintetében. Ez alatt azt értjük, hogy a végrehajtó szervek korlátozás nélkül hozzáférhetnek azokhoz a nyilvántartásokhoz, amelyek az adós vagyónára vonatkozó közvetlen információkat tartalmazzák (mint pl. az ingatlan-nyilvántartás, gépjármű-nyilvántartás stb.), míg más nyilvántartá-

---

¹⁴ Miquel Sala: op. cit. 276. p.

¹⁵ Harsági Viktória: Koordinierung der Offenlegung des Schuldnervermögens im Europäischen Justizraum. In: Kengyel Miklós / Harsági Viktória (eds.): Grenzüberschreitende Vollstreckung in der Europäischen Union. Sellier, München, 2011, 374. p.

sok (pl. a társadalom-biztosítási vagy adónyilvántartás) csak „nyomra vezetik” a végrehajtó szerveket, miután jogsegély útján tudakozódnak a nyilvántartások adatairól. További adatvédelmi kérdésnek tekinthetjük azt, hogy az összegyűjtött adatokat csak a konkrét végrehajtási eljárásban szabadna felhasználni, azt követően pedig törölni kellene őket. Az esetleges közvetlen hozzáférés lehetősége *nyelvi problémákat* is felszínre hozna. A legtöbb referens kitér arra, hogy fontos lehet az angol nyelvű hozzáférés,¹⁶ ám ennek költséghatékonysága módfelett vitatott.

A napi gyakorlatban talán a cégadatokhoz való hozzáférés jelenti a legkisebb problémát, ami az európai jogi szabályozásnak köszönhető.¹⁷ Az ingatlan-nyilvántartás területén ugyancsak előrehaladott állapotban van az integráció.¹⁸ Ugyanakkor gondot okoz az, hogy az együttműködésben csak a tagállamok egy része vesz részt.¹⁹

A referensek az adós vagyónának egészét áttekinthetővé tevő (általános) *egységes európai nyilvántartás létrehozatalát belátható időn belül* nem tartják *reális célkitűzésnek*.²⁰ Hosszabb távon nem elképzelhetetlen egy egységes európai hálózat kialakítása, de felmerül a kérdés, hogy költség-arányos volna-e. *Rechberger* álláspontja szerint az egységes európai regiszter nem old meg minden problémát; az ingatlan-nyilvántartási rendszerek pl. Közép-Európában és Franciaországban egészen másak,²¹ így, egy esetleges közvetlen hozzáférés esetén sem biztos, hogy tudjuk értelmezni a tartalmat. Ehelyett a meglévő nemzeti nyilvántartásokba való *betekintés európai szintű koordinálása látszik járható útnak*. A referensek inkább a jogsegély alkalmazását ajánlották, bár a részletszabályok tekintetében különböző vélemények alakultak ki. Az adós vagyónának transzparenciáját biztosító heterogén rendszerek összehangolását egy, a kézbesítési jogsegély,²² a

---

¹⁶ Miquel Sala: op. cit. 276. p., Harsági: op. cit. 371. p.

¹⁷ Vö. Miquel Sala: op. cit. 280–281. p.

¹⁸ Frauenberger-Pfeiler: op. cit. 319–320. p.; Miquel Sala: op. cit. 277. p.

¹⁹ Frauenberger-Pfeiler: op. cit. 320–321. p.; Miquel Sala: op. cit. 277. p., Lásd még: <www.eulis.org>

²⁰ Galič, Aleš: Verbesserung der Effektivität der grenzüberschreitenden Vollstreckung in der Europäischen Union. In: Kengyel Miklós / Harsági Viktória (eds.): Grenzüberschreitende Vollstreckung in der Europäischen Union. Sellier, München, 2011, 348. p.; Frauenberger-Pfeiler: op. cit. 317. p.

²¹ vö. De Cristofaro: op. cit. 308. p.

²² Galič: op. cit. 347. p.

bizonyításfelvételre irányuló jogsegély,²³ vagy a magánkezdeményezésen alapuló Európai Közjegyzői Hálózat mintájára szervezett²⁴ *jogsegély alapú információszerzés, valamint -gyűjtés keretei között* valósítanak meg. A referátumokban felmerült a nyilvántartást vezető intézmények közötti együttműködés gondolata is.²⁵

Az elhangzott javaslatok szerint a tagállamok feladata lenne azoknak a szervezeteknek a megnevezése, amelyeket az adós vagyonaára vonatkozó információk összegyűjtése végett lehetne megkeresni. Egy ilyen rendszer kialakításánál gondot okozhat az, hogy pl. Németországban szövetségi állami szinten vezetnek regisztereket.²⁶ Problémát okozhat továbbá az is, hogy egyes tagállamokban a *hitelező köteles* az adatokat összegyűjteni. A megkeresések során elfogadott nyelvet a tagállamok jelölnék meg. A referensek nem tartották kizártnak azt, hogy a megkereső szerv – a másik tagállam hivatalos nyelvén – közvetlenül fordulhasson a nyilvántartást vezető szervezetekhez. Adatvédelmi szempontból a keresőrendszerekhez csak a végrehajtó szervezeteknek volna szabad hozzáférést biztosítani.

A kutatócsoport tagjai jellemzően a saját nemzeti rendszerükhöz hasonló megoldásokat látnának szívesen európai szinten is. A második konferencián többen hangsúlyozták a vagyonyilatkozat előnyeit. A résztvevők arra a következtetésre jutottak, hogy a *két rendszert* úgy kellene kombinálni, hogy a vagyonyilatkozat élvezzen elsőbbséget, és ehhez képest másodlagos legyen a végrehajtó szervezetek nyilvántartásából történő adatgyűjtése.

A bankszámla ideiglenes zárolása vagy európai biztosítási jogcím

Az eddigi közösségi jogforrások nem biztosítanak megfelelő jogvédelmet a hitelező részére azokban az esetekben, ha az adós a pénzét külföldi bankszámlán tartja vagy a végrehajtás elől oda „menekíti”.²⁷ Ilyen helyzetekben lenne szükség egy európai szinten egységesen alkalmazható biztosítási intézkedésre, amelynek segítségével megakadályozható volna, hogy az adós a külföldi bankszámláról a pénzt eltávolítsa, és ezáltal a követelés

---

²³ Miquel Sala: op. cit. 280. p.

²⁴ Harsági: op. cit. 371. p.

²⁵ Miquel Sala: op. cit. 280. p.

²⁶ Miquel Sala: op. cit. 276. p.

²⁷ COM(2006)0618 final; Nr. 1.1

fedezetét elvonja. Ebből kiindulva a kutatócsoport *az európai szintű szabályozást szükségesnek* látja. Az egyes álláspontok között – a részletek tekintetében – vannak eltérések.

A kutatás első felében kiderült, hogy majd minden tagállam ismer *egy ideiglenes bankszámlázárolás*-jellegű intézményt, ám a szabályozás a részletek tekintetében elég heterogén képet mutat. Az európai szabályozás megalkotása bonyolult feladat, „mivel a végrehajtásra vonatkozó közösségi és nemzeti szabályok hézagmentes illeszkedését igényli. Nem véletlen, hogy a Zöld Könyv megjelenése óta eltelt öt év alatt még nem sikerült a részletszabályokra vonatkozó rendeletet megalkotni.”²⁸

Nézetünk szerint *első lépésben a bankszámlák ideiglenes zárolására*, az ún. európai letiltási rendelvényre kell korlátozni a közösségi szabályozást. Közép- vagy hosszú távon elképzelhető a szabályozásnak kiterjesztése más vagyonelemekre is. Így második lépésben megalkotható volna az *ún. európai biztosítási jogcím* szabályozása.²⁹

A rendeleti szabályozást látjuk célszerűnek.³⁰ Eldöntendő azonban, hogy az európai letiltási rendelvény kibocsátása *önálló eljárásként egy külön rendeletben* nyerjen szabályozást, vagy a Brüsszel-I. rendelet 31. cikkének módosítása, kiegészítése útján. „Az önálló eljárásnak meg van az az előnye, hogy a meglévő tagállami eljárásokat kiegészítve él, anélkül, hogy a tagállamok végrehajtási jogát alapjaiban változtatná meg.”³¹ A többségi vélemény szerint *egy önálló eljárásra* volna szükség, melynek szabályozása már szétfeszítené a Brüsszel-I. rendelet 31. cikkének kereteit, így *egy külön rendelet* megszövegezése látszik szükségesnek.

A rendeletben szabályozandó *eljárás viszonyát* rendezni kell az eddigi közösségi normák (így különösen a Brüsszel-I., az 1896/2006/EK- és a 861/2007/EK-rendeletek), valamint a nemzeti eljárásjogok által szabályozott

---

²⁸ Kengyel Miklós: Vorläufige Pfändung von Bankkonten. In: Kengyel, Miklós / Harsági Viktória (eds.): Grenzüberschreitende Vollstreckung in der Europäischen Union. Sellier, München, 2011, 361. p.

²⁹ Weitz: op. cit. 331–332. p.

³⁰ Kengyel: op. cit. 362. p.

³¹ Arbeitsdokument der Kommissionsdienststellen – Anhang zum Grünbuch zur Effizienteren Vollstreckung von Urteilen in der Europäischen Union: Vorläufige Kontenpfändung. SEK/2006/1341, Nr. 2.1. / Commission staff working document – Annex to the Green Paper on improving the efficiency of the enforcement of judgments in the European Union: the attachment of bank accounts. SEC/2006/1341, Nr. 2.1.

eljárásokhoz. Állást kell foglalni abban a kérdésben, hogy a leendő szabályozás *tárgyi hatálya* azonos legyen-e a Brüsszel-I. rendeletével. Míg egyes vélemények szerint a munkajog tekintetében korlátozni kellene a hatályt,³² addig más álláspont szerint ki kell terjeszteni a munkajogi, valamint a tartási ügyekre is.³³ A rendelet alkalmazási területe a pénzkövetelésekre szorítkozna. Alkalmazási feltétele volna az ügy határon átnyúló jellege. E fogalom pontos meghatározása szükségesnek mutatkozik, de az európai fizetési meghagyásos eljárásról, valamint az európai bagatell eljárásról szóló rendeletektől eltérő tartalommal.

Az európai szintű szabályozásnak a nemzeti jogokhoz való viszonyát az európai fizetési meghagyásos eljárásról, valamint az európai bagatell eljárásról szóló rendeletekéhez hasonló módon kellene kialakítani. A rendelet szabályai nem szorítanak ki a nemzeti jog szabályait, hanem párhuzamosan léteznének mellette. Így az európai letiltási rendelvénny kibocsátására irányuló eljárás *a nemzeti eljárások alternatívájává* válna. A fent említett rendeletekhez hasonlatos módon egyes eljárási kérdések szabályozását a nemzeti jogba lehetne utalni; a *nemzeti jogok hézagkitöltő jelleggel* ott lehetnének a rendelet hátterében.

Az eljárás karaktere

Az európai letiltási rendelvénny célja nyilvánvalóan nem a hitelező kielégítése lenne, hanem elsődlegesen védelmi (biztosítási) funkciót látna el. Az intézkedéssel az adós bankszámláján kezelt összeget zárolnák anélkül, hogy az a hitelezőnek kifizetésre kerülne.

A megfélemlítési hatás elérése érdekében egy *ex parte eljárás* kialakítása lenne célszerű. Az adós meghallgatásának elmaradását az eljárásnak egy másik szakaszához rendelt *adósvédelmi szabályokkal kellene ellensúlyozni*. Mivel az eljárásnak – annak természeténél fogva – csak úgy van értelme, ha a határozat végrehajtása nem szenved késedelmet, az európai letiltási rendelvénny *exequatúr eljárás nélkül* lenne végrehajtható egy másik tagállamban. Ugyanebből a megfontolásból az eljárást kezdeményező hitelezőnek csak a legszükségesebb adatokat kellene szolgáltatnia az adósról és a számláról. A határon átnyúló bankszámlazárolás előfeltétele, hogy a végre-

---

³² Frauenberger-Pfeiler: op. cit. 322. p.

³³ Weitz: op. cit. 334. p. Pár gondolat a dologi jogok szabályozásáról Románia új Polgári törvénykönyvében, különös figyelemmel a tulajdonjog terén bekövetkező változásokra

hajtást kérő legalább a számlavezető bankot meg tudja nevezni.³⁴ Nem lenne feltétlenül szükséges a számlavezető fiók vagy a pontos bankszámlaszám megjelölése.

Felmerül a kérdés, hogy az intézkedés az eljárás melyik szakaszában kezdeményezhető: már a követelés megalapozottságát vizsgáló bírósági eljárás megindítása előtt, vagy a keresettel egyidejűleg, esetleg csak az eljárás későbbi fázisában.³⁵ Álláspontunk szerint – az adóst védő garanciális szabályok kiépítése mellett – az eljárás *bármely szakaszában*³⁶ sor kerülhetne rá. Ha a perindítást megelőzően rendelnék el a zárolást, korlátozott idejű érvényessége lenne,³⁷ amely meghosszabbodhat, ha az eljárást utóbb megindítják. Joggal merül fel a kérdés, hogy melyik bíróság lenne jogosult az európai letiltási rendelvény kibocsátására, ha még az eljárás nincs folyamatban.

Az európai letiltási rendelvény kibocsátása

Garanciális szempontból fontos rögzíteni, hogy *ki és milyen feltételekkel rendelheti el* a bankszámla határon átnyúló ideiglenes zárolását. A második konferencián kialakított közös álláspont szerint a kérdést rugalmasan kell kezelni, több szabályozási megoldás lehetséges. Elsődlegesen a perbíróság; másodsorban az adós lakóhelye szerinti bíróság rendelkezne joghatósággal az európai letiltási rendelvény kibocsátására.

Alapvető jelentőségű a kérdés, hogy az adósvédelmet közösségi szinten szabályozzuk, vagy bizonyos kérdéseket a tagállami jogokba utalunk. Az egységes alkalmazást alááshatja, ha az egyes tagállamok nem tudnak azonos jogvédelmi szintet³⁸ biztosítani az adós számára. Ezért kell alaposan átgondolni, hogy *milyen mélységű vizsgálatot követően és milyen feltételek-*

---

³⁴ Galič: op. cit. 359. p.

³⁵ COM(2006)0618 final; 3.1.

³⁶ Lásd: Weitz: op. cit. 334. p.; Vö. Commission staff working document – Annex to the Green Paper on improving the efficiency of the enforcement of judgments in the European Union: the attachment of bank accounts. SEC/2006/1341; A magyar referens szerint a keresetlevél beadása előtt nem kellene lehetőséget adni a bankszámla ideiglenes zárolására. A keresetlevél beadását követően, de még az elsőfokú határozatot megelőzően pedig csak szigorú garanciák mellett. Kengyel: op. cit. 362–363. p.

³⁷ Frauenberger-Pfeiler: op. cit. 325. p.

³⁸ Frauenberger-Pfeiler: op. cit. 323–324. p.; Vö. Hess, Burkhard: Europäisches Zivilprozessrecht. C. F. Müller, Heidelberg, 2010, 606. p.

kel (például biztosítékadás mellett, a végrehajtás alól mentes összeg garantálásával) születhet meg az európai letiltási rendelvénny.

Figyelembe véve, hogy az európai letiltási rendelvénny kibocsátását az eljárásnak már olyan szakaszában is lehetne kezdeményezni, amikor még nincs végrehajtás alapjául szolgáló okirat a hitelező kezében – a tagállamok többségének megoldásához hasonlóan –, a követelés fennállása tekintetében elegendő lenne a valószínűsítés.³⁹ El kell dönteni, hogy szükséges-e a sürgősség igazolása. Sürgősségről akkor beszélhetünk, ha az intézkedés nélkül a későbbi (kielégítési) végrehajtás egyáltalán nem, vagy csak számottevő nehézségekkel volna lehetséges. A referensek nagy része a sürgősség igazolásának szükségessége mellett érvelt.⁴⁰

Nehéz egységes álláspontra jutni abban a tekintetben, hogy általánosan előírjuk-e a biztosítékadási kötelezettséget a végrehajtást kérő számára, vagy az európai letiltási rendelvénny kiállító bíróság mérlegelésére bízunk azt. A referensek inkább az utóbbi nézet mellett érveltek.⁴¹ A Zöld Könyvre adott válaszoknak az EU honlapján közzétett összegzésében megfontolásra érdemes gondolatok rajzolódnak ki: a bíróság a biztosítékadásról hozott döntése során mérlegre tehetné, hogy a követelés fennállása mennyire valószínű, illetve hogy megszületett-e már az elsőfokú határozat (végrehajtási jogcím).⁴²

A foglalás alól mentes összeg egységes, európai szintű meghatározására az életszínvonalbeli különbségek miatt nem érdemes kísérletet tenni.⁴³

Az arányosság elvére figyelemmel az európai letiltási rendelvénny csak egy meghatározott összegre korlátozottan volna kibocsátható. Nem lenne zárható tehát a bankszámlán kezelt teljes összeg, csak annak a követelést (illetve annak esetleges kamatait, járulékait) fedező része.⁴⁴

---

³⁹ Weitz: op. cit. 339. p.

⁴⁰ Weitz: op. cit. 336. p.; Kengyel: op. cit. 363. p.; Galič: op. cit. 356. p.; részletesebben: De Cristofaro: op. cit. 321–313. p.

⁴¹ Weitz: op. cit. 341. p.

⁴² Vö. Summary of replies to the Green Paper on Improving the Efficiency of the Enforcement of Judgments in the European Union: the Attachment of Bank Accounts. Nr. 2.2. A dokumentum letölthető az Európai Igazságügyi Hálózat weblapjáról: <http://ec.europa.eu/civiljustice/news/whatsnew_en.htm>

⁴³ Kengyel: op. cit. 365. p.; Lásd még: Leible, Stefan / Freitag, Robert: Forderungsbetriebung in der EU. Beck, München, 2008, 163. p.

⁴⁴ Weitz: op. cit. 341. p.; Az olasz megoldáshoz hasonlóan, a járulékok és költségek meghatározása a követelés ötven (vagy ettől eltérő, de fixen meghatározott) százalé-

Kérdésként merül fel, hogy a bankszámla zárolásáról hozott végzést a bíróság a számlavezető banknak közvetlenül kézbesítse-e. A tervezett jogintézmény jellege (a késedelembe rejlő veszély miatt) a lehető leggyorsabb intézkedést igényli, így a pénzintézzel való közvetlen kapcsolattartást is, amely a leghatékonyabban az elektronikus csatornán valósítható meg.

Vitát kiváltó kérdés lehet az adósvédelem területén, hogy melyik eljárási szakaszban kell biztosítani az *adós meghallgatását*. Az eljárás célját szem előtt tartva, a hatékonyság érdekében egy ex parte eljárást képzelünk el, már ami az elsőfokú eljárást illeti. Az adós a zárolásról annak foganatosításával egyidejűleg értesülne, *meghallgatására a jogorvoslati szakaszban* kerülhetne sor.⁴⁵ Az adós fellebbezésének a végrehajtásra nézve nem lenne halasztó hatálya. A jogorvoslatok részletes szabályozását, a többségi vélemény alapján a tagállami jogokra kellene hagyni,⁴⁶ annak ellenére is, hogy a nemzeti szabályozásokban nagyobb eltérések tapasztalhatók.⁴⁷

A kutatócsoport tagjai az *adósvédelem* egy részének tekintetében az autonóm szabályozást nem látják megvalósíthatónak. Ezekben a kérdésekben az adós lakóhelye szerinti állam nemzeti jogát kellene alkalmazni.

Az európai letiltási rendelvény joghatásai

Érzékeny pontja a jövőbeli szabályozásnak, hogy az európai letiltási rendelvényhez milyen *konkrét joghatások* fűződjenek. A második konferencia résztvevőinek többsége közösségi szinten szabályozná, hogy az európai letiltási rendelvény a kézbesítésétől kezdődően a zárolt összeg tekintetében kifizetési tilalmat keletkeztet. Nem teljesítené azonban a bank a határozatban foglaltakat, amennyiben az összeegyeztethetetlen egy, a bank tagállamában hozott hasonló jellegű intézkedéssel, vagy egy másik tagállamból származó intézkedéssel, amely a bank tagállamában elismerést nyert.

Az európai fizetési meghagyásos eljáráshoz hasonlóan itt is az egyik legérdekesebb kérdés, hogy mi történik az eljárást követően, vagyis *a nemzet-*

---

kában nem volna szerencsés, mivel a kamatok, ügyvédi költségek, eljárási illetékek igen különbözőek lehetnek az egyes tagállamokban. Vö. Max Planck Working Group: Comments, p. 21

⁴⁵ vö. Weitz: op. cit. 343–344. p.

⁴⁶ Frauenberger-Pfeiler: op. cit. 324. p.

⁴⁷ A végrehajtási jogok jogorvoslati rendszereiről összehasonlító összefüggésben lásd részletesen: Andenas, Mads / Hess, Burkhard / Oberhammer, Paul: Enforcement Agency Practice in Europe, The British Institute of International and Comparative Law, London, 2005, pp. 25–27

közi eljárást hogyan lehet a nemzeti eljárásba átvezetni. A nemzeti jogokhoz való csatlakozási pontok kialakítása mindig az egyik legnehezebb feladatnak mutatkozik.⁴⁸ Hogy miként alakulhat át a biztosítási intézkedés kielégítési végrehajtássá, függ az európai letiltási rendelvény kialakítandó joghatásaitól is. Ha valóban zárlatról van szó, akkor foglalássá kell azt alakítani; ha már eleve a foglalás hatásával bírna, úgy már nincsen szükség a későbbi kielégítési végrehajtásra.

Az európai letiltási rendelvény joghatásaival összefüggésben tárgyalni kell a *versengő igények* kérdését is. Meg kellene határozni, hogy az európai letiltási rendelvény milyen viszonyban van egy későbbi követelésfoglalással. Rögzíteni kellene, hogy az európai letiltási rendelvény mennyiben védi a hitelezőt egy később jelentkező másik hitelezővel szemben, akinek már végrehajtási jogcím van a kezében. Európai szintű szabályozás hiányában ez attól függene, hogy az adott tagállamban egy ilyen biztosítási intézkedés milyen hatással van a hitelezők rangsorára és zálogjogot keletkeztet-e. A rangsor kérdése eltérő elvek szerint alakul a különböző tagállamokban: egyes tagállamokban az időrendiség jellemző, míg másutt gyakrabban találkozunk prioritást élvező követelésekkel. El kellene döntenie, hogy az európai szabályozás során melyik elvet alkalmazzuk. Felvetődött az a javaslat, hogy a minősített okirattal igazolt követelések prioritást élvezzenek.

A kutatás során mindvégig érezhető volt egyfajta bizonytalanság abban a kérdésben, hogy az egyes tagállamokban jól vagy legalábbis kielégítően működő intézményekből kialakítható-e egy sikeres európai megoldás. A közösségi szintű szabályozás jövőbeli hatását illetően ugyan megoszlottak a vélemények, de a résztvevők többsége egyetértett abban, hogy az egységesítésben rejlő előnyök meghaladják az esetleges hátrányokat. Az európai letiltási rendelvény már rövid távon is hozzájárulhat a végrehajtás hatékonyságának a növeléséhez, mindenekelőtt a fizetési morál javítása révén.

---

⁴⁸ lásd *Kengyel Miklós / Harsági Viktória: Generalbericht. Der Einfluss des Europäischen Zivilverfahrensrechts auf die nationalen Rechtsordnungen.* In: *Der Einfluss des Europäischen Zivilverfahrensrechts auf die nationalen Rechtsordnungen.* Nomos, Baden-Baden, 2009, 193–194. p.